

budli sme dojem, že aj v ťažkých ekonomických podmienkach, v ktorých sa Maďarsko momentálne nachádza, je podpora zo strany vlády a štátnych orgánov citeľná. Materiálna báza špeciálnej pedagogiky, či sa už jedná o vybavenie Vysokej školy špeciálno-pedagogickej, alebo o vybavenie škôl pre postihnuté deti, je vo viacerých prípadoch o niekoľko kategórií lepšie než u nás. S týmto veľmi úzko súvisí aj miesto

špeciálnej pedagogiky v povedomí ľudí. Citeľný je tu vplyv tradícií, ktoré maďarská špeciálna pedagogika má, a ktoré cielavedomo pestuje a rozvíja. A tak nám neostalo iné než skonštatovať, že vzhľadom na pevné miesto špeciálnej pedagogiky v systéme školstva v Maďarsku predstava pána Bachmana o sídle organizácie IEZH v Budapešti má plné opodstatnenie.

Katarína Nováková

K ŠESŤDESIATKE DOC. PhDr. LADISLAVA POŽÁRA, CSc.

Ešte donedávna na Vajnorskej ul. č. 4, ak niekto doslova vybehol na štvrté poschodie zanechajúc za sebou aj trikrát mladších študentov, bol to určite náš jubilant. Keby bolo možné šesťdesiatnika charakterizovať ako „neposedného“, tak hádam typickejší príklad nenájdeme. V psychologickí obci, najmä strednej a staršej generácie, ak niekto vysloví meno Láďa, málokedy musí doložiť aj priezvisko — Požár, každý vie o koho ide ...

Energický, možno až výbušný človek, s typickým držaním tela a charakteristickými gestami. Ročne skúša stovky študentov, nuž jeho gestá sa tradujú a pripisuje sa im rozličný význam. Raz sme na Katedre psychológie a patopsychológie PdF UK, ktorá je domovským prístavom doc. Požára počuli otázku študentky: „Kolkokrát si dal dolu okuliare?“ Vychádzajúca vraví: „Len štyrikrát.“ „No to je dobre, tak idem dnu,“ vraví poslucháčka. Typickejšie ako táto hra na odhadnutie nálady skúšajúceho sú hodnotenia študentov, ktorí sa vyslovujú o doc. Požárovi ako o jednom z najobjektívnejších učiteľov, oceňujú jeho chápanie problémov iných, akceptujú aj nie pozitívne, ale vždy spravodlivé hodnotenie vedomostí.

A teraz k bolestivejšej stránke prológu o našom jubilantovi: Mnohí, ktorí prečítajú tieto riadky, sa zarazia a budú si klásť

otázku: „Čo, Láďa nie je profesorom?“ „Nie je.“ Ľahšie by sa tieto riadky písali pred rokom alebo možno už o pol roka, pretože momentálne naozaj tento titul nemá. S účinnosťou od 1. mája 1981 bol podľa ustanovenia § 74, ods. 1 zákona č. 39 Zb. o vysokých školách a § 3, vyhl. Ministerstva školstva SSR č. 106/1980 vymenovaný za profesora pre odbor psychológie. V zmysle nového zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách mu bol tento titul odňatý, keďže jeho profesúra nebola predložená vedeckej rade PdF UK. Samozrejme, že ako kolegovia sme sa pýtali na podrobnosti, odpoveď však bola zase požarovská: „Ja som ani nevedel, že vedenie fakulty návrh podalo. Zo všetkých kandidátov na tento titul som mal najviac publikácií, moja odborná činnosť bola hodnotená vysoko nielen v intenciách fakulty, ale aj v iných odborných kruhoch. Nemal by som najmenší problém skutočne pripraviť prednášku a získať titul profesora dnes akceptovaným spôsobom.“ Keď roku 1990 terajší rezortný minister žiadal totálnu očistu akademického života, mnoho ľudí sa vyjadriilo, že pri rúbaní tohto lesa bude lievať veľa triesok. Obrazne povedané, Láďa Požár je určite jednou z týchto „triesok“. Krátky životopis nám v mnohom priblíži jeho povahu. Búrliivé roky hľadania samého seba v mladosti, odborné profilovanie

a „vernosť“ v produktívnom veku. Jubilant je s krátkou pauzou takmer štyridsaťštyri rokov pedagogickým pracovníkom UK.

Narodil sa 26. 5. 1931 v Znojme v rodine pivovarského robotníka. Má jednu sestru. Do vojny bývali v Znojme, ale po jej vypuknutí boli nútení sa vysťahovať do malej dedinky Podmokle u Zbiroha, kde otec dostal prácu. Po ukončení vojny sa presťahovali opäť do Znojma. Otec zomrel roku 1977, matka roku 1985.

Absolvoval základné vzdelanie v Obecných škole v Podmokliach a ďalšie na meštianke v Mlečicích. Prestúpil na reálne gymnázium v Znojme, odkiaľ po nedokončenom štúdiu odišiel do Varnsdorfu, kde sa vyučil za pletiaru. Stále však túžil po práci s ľuďmi. Získal miesto vychovávateľa, no tu pochopil, že práca s ľuďmi vyžaduje v plnej miere vzdelanie. Preto dokončil stredoškolské vzdelanie a získal maturitu. Veľmi chcel študovať psychológiu, avšak ako vtedy bývalo zvykom, odporúčili mu študovať matematiku a fyziku. Prvý ročník matematiky a fyziky úspešne zvládol na Pedagogickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci. Roku 1953 mu bolo umožnené ísť študovať do Leningradu, kde od roku 1953—1957 študoval pedagogiku a psychológiu. Tam sa zoznámil aj so svojou terajšou manželkou Magdalénou Gusevou, s ktorou majú dve dcéry — 27 ročnú Svetlanu a 18 ročnú Elenu. Po skončení štúdií sa dostal do Bratislavy na Vysokú školu pedagogickú, kde nastúpil na katedru pedagogiky, pričom sa práci v oblasti psychológie nespreneveril. Po zrušení VŠP r. 1959 začal pracovať na Katedre psychológie FF UK, kde pôsobil do roku 1966. Na pozvanie doc. PhDr. Miroslava Bažányho prešiel pracovať na Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. Dva roky pôsobenia na tomto pracovisku hodnotí jubilant ako ideálny variant odbornej a vedeckej prípravy. Na ústave ukončil externú vedeckú aspirantúru. Po založení Inštitútu špeciálnej a lie-

čebnej pedagogiky na FF UK prešiel, opäť na návrh doc. Bažányho, na Katedru psychológie a sociálnej patológie, ktorú roku 1970 prebral ako vedúci. Tu sa začína dlhodobá odborná profilácia jubilanta na oblasť psychológie, stáva sa jedným zo základných tvorcov smerovania tejto psychologickéj disciplíny na FF UK na Slovensku. Bol jednou zo základných opôr rozvoja n. p. Psychodiagnostické a didaktické testy. Roku 1972 prešiel inštitút pod pôsobnosť Pedagogickej fakulty UK v Trnave a Požár sa stal prodekanom pre túto oblasť. Roku 1976 predniesol habilitačnú prednášku a stal sa docentom od 1. februára 1976. (Roky 1981 až 1990 sme už spomenuli v úvode.) Od roku 1986 Pedagogická fakulta zmenila sídlo do Bratislavy a jubilant sa stal dekanom fakulty. Po roku pôsobnosti bol kvôli straníckemu trestu z funkcie odvolaný.

Pán Ladislav Požár (pretože autor pozdravu sa v plnej miere stotožňuje s tým, že titul profesor jubilantovi prináleží, zámerne netituluje) je nositeľom mnohých významení, v súčasnosti je členom VR PdF UK, Vedecko-metodickej rady š. p. Psychodiagnostické a didaktické testy, Vedeckej rady Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, členom redakčnej rady troch odborných časopisov a jedného medzinárodného bulletinu. Je členom stálej skupiny Európskeho informačného strediska pre ďalšie vzdelávanie učiteľov pri Univerzite Karlovej v Prahe.

Dobu po 17. novembri 1989 možno na vysokých školách charakterizovať ako mimoriadne búrlivú. Po dlhých rokoch totálnej akademickej neslobody sa mnohí učitelia dostávajú na neistú plochu, najmä kvôli základnému princípu existencie — schopnosti pracovať s mladými ľuďmi, odborne a ľudsky im sprostredkovať vedomosti, nebazírovať na dogmách, ale pružne reagovať na odborné dianie — to všetko sú atribúty, ktoré najlepšie vedia posúdiť nie kolegovia, odborní rovesníci, ale mladí poslucháči. Pán Požár dostal plnú dôveru

poslucháčov, väčšina poslucháčov podporovala jeho kandidatúru na funkciu dekana fakulty a vo voľbách drvivú väčšinu študentských hlasov aj získal.

Toľko zo životopisu. Za človeka však veľa hovorí jeho práca, na akademickej pôde najvýznamnejším kritériom sú odborné publikácie. Tu rozhodne môžeme povedať, že nemáme priestor ani na čiastočné priblíženie titulov.

Podľa bežného hodnotenia publikačnej a umeleckej činnosti sú to: päť monografií, dve vysokoškolské učebnice, 36 pôvodných vedeckých publikácií (podľa ČSN), 8 pôvodných vedeckých publikácií ako spoluautor, 7 pôvodných vedeckých publikácií v zahraničných časopisoch.

Ťažko je registrovať ohlasy, no približný odhad je 40 v domácej literatúre, niekoľko desiatok SSCI (Social Sciences Citation Index), za dôležité z hľadiska nezávislého hodnotenia môžeme považovať uverejnenie hesla v publikácii *Who's Who in the World* (Marquis Who's Who Announces the Compilation in the Ninth Edition, 1989, Illinois, USA).

Okrem toho je autorom troch skript, ktoré doposiaľ tvoria základ oboznamovania sa poslucháčov špeciálno-pedagogického zamerania s problematikou patopsychológie. Sú to: Patopsychológia zrakovo chybných. V spolupráci s pracovníkmi Katedry psychológie a patopsychológie je to Patopsychológia postihnutého dieťaťa I. a Patopsychológia postihnutého dieťaťa II.

Za významnejšie diela v svojej vedeckej činnosti autor považuje — Monografie: L. Požár, M. Andreánsky, I. Jakabčic, E. Uhrová: Morálny vývin postihnutých detí a mládeže, UK Bratislava, 1990, 134 str.; Požár, L.: Perceptuálno-motorické učenie (Výskum niektorých činiteľov ovplyvňujúcich perceptuálno-motorické učenie), Zborník FF UK Psychologica, roč. XIX (VIII), 1968, s. 141—189; Požár, L.: Niektoré patofyziologické osobitosti a percepčné prejavy u amblyopických a strabických detí. Zborník FF UK Peda-

gogica specialis, roč. II., Bratislava, SPN 1970, str. 5—35. Vedecké publikácie: Požár, L.: Rýchlosť identifikácie podnetových konfigurácií v zrakovo vnemovom poli. Zborník FF UK Psychologica, roč. XVI (V), Bratislava, 1965, s. 213—227; Požár, L.: Stratégia v percepčno-motorickom učení u adolescentov. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, roč. 3, zv. 5—6, 1968, s. 461—473; Požár, L.: The Importance of Psychological Disciplines in Training of Special Teachers of Mentally Retarded Students. In: Teachers and the Mentally Handicapped. Proceedings of the International Seminar — Hradec Králové, 1986, Ed. M. Černá, Charles University Prague, 1988, s. 106—112; Požár, L.: Pamäť zrakovo postihnutých jedincov vo vzťahu k ich sociálnej a pracovnej integrácii. In: Sociálna a pracovná integrácia postihnutého jedinca — J. Brčka a kol.: SPN Bratislava 1983, s. 224—234; Požár, L., Andreánsky, M., Jakabčic, I.: Predbežné výsledky experimentálneho výskumu čestnosti a nezištnosti u postihnutých jednotlivcov. Zborník Paedagogica specialis XI. SPN Bratislava 1985, s. 3—13; Požár, L.: Vlijanije dolgovremennej sensornej deprivácii na uznávanije verbalnogo materiala (Psychologičeskij žurnal, 1985, č. 6, N. 2, s. 101—104); Záverečné správy: Požár, L., Andreánsky, M., Jakabčic, I., Uhrová, E.: Špecifické osobitosti utvárania osobnosti postihnutého dieťaťa. Záverečná správa z riešenia čiastkovej úlohy rezortného plánu výskumu č. RŠ-II-03/09 Trnava 1985 (81 strán).

Pán Ladislav Požár je okrem toho známym ako prekladateľ odbornej psychologickéj literatúry z ruštiny. Preložil 12 kníh, z ktorých za najvýznamnejšie považuje tieto: Zásady a cesty rozvoja psychológie (autor S. L. Rubinštejn), Technika a človek (autor B. F. Lomov), Problémy psychológie pamäti (autor A. A. Smirnov), Problémy všeobecnej psychológie (autor S. L. Rubinštejn), Človek ako predmet poznania (autor B. G. Ananiev).

Život človeka nie je len práca. Práca musí mať zmysel pre rozvoj samého seba. Bez ohľadu na politickú dobu Láďa nie je „obracač kabátu“. Je v prvom rade človekom so širokou paletou záujmov a mnohým, čo sa cítime byť jeho priateľmi, nám vždy štedro vráčia. Humanistická orientácia vo vzťahoch s ľuďmi, vysoká odbornosť, široká paleta záujmov robia z neho príťažlivého človeka, ktorý ešte stále neprekračuje svoj zenit.

Sám osobne práve jemu vďačím za to, že i v obdobiach najpochmúrnejšej totality som nepocítoval tlak krutej bývalej reality, pretože na Katedre psychológie a patopsy-

chológie prevládalo vždy hodnotenie cez prizmu morálne, resp. nemorálne, pred hodnotením ideologicky správne alebo ideologicky nevhodné. Sám jubilant mal možno aj problémy v živote len preto, lebo nepreberal rolu akademickej nedotknuteľnosti, svoje chyby neskrýval za fasádu noblesnosti — ak urobil chybu, priznal si vinu, keď pracoval, tak naozaj robil, keď hral ping-pong, chcel vyhrať aj s mladšími, keď musel ísť — tak naozaj kráčal, keď mal rád, tak skutočne, keď sa sklamal, tak v plnej miere ...

Miroslav Andreánsky